

Τα κοινά σημεία της Εγκυκλίου του 1920 και του Μηνύματος των Προκαθημένων του 2008 (Ηρακλής Ψάλτης, φιλόλογος)

/ [Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=155311>]

Η εγκύκλιος του 1920 και το μήνυμα του 2008 είναι δύο κείμενα με απόσταση περίπου ενός αιώνα μεταξύ τους, παρόλα αυτά έχουν κοινά σημεία, έκφραση της διαχρονικής «αγωνίας» και αγάπης της Ορθοδοξίας για τον άνθρωπο. Αυτά είναι:

- η κοινή τους διαπίστωση ότι η Εκκλησία του Χριστού είναι διασπασμένη και υπάρχει κοινή επιθυμία για την άρση αυτής της πραγματικότητας,
- ο διαχριστιανικός διάλογος ως μέσο για την επίλυση των προβλημάτων, ο οποίος αποτελεί και «συστατικό» στοιχείο του χριστιανισμού,

□ η διάδοση του λόγου του Θεού, η Ιεραποστολή, και η προσπάθεια να θέσουν το πλαίσιο για την σωστή «διακονία» της,

□ η ευρύτατη κοινωνική, πολιτική/οικονομική και ηθική προσέγγιση της κάθε εποχής, (αφού οι «αδυναμίες» της υπήρξαν και η αφόρμηση για τη σύνταξή τους,

□ οι προτάσεις -λύσεις γι' αυτά. Υπάρχουν όμως και διαφορές, αυτές μπορούν να εντοπιστούν:

1. στους παραλήπτες των κειμένων. Η εγκύκλιος (1920) απευθύνεται σε όλες τις χριστιανικές Εκκλησίες στις οποίες και προτείνει τη σύσταση μιας «χριστιανικής Κοινωνίας των Εθνών». Το Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών (1948), αυτή η οικουμενική χριστιανική οργάνωση, υπήρξε απότοκος αυτής της προσπάθειας. Το μήνυμα (2008) είχε για παραλήπτη πρώτιστα τις Ορθόδοξες Εκκλησίες, αν και απευθύνεται -στο τέλος της- αορίστως και «προς την οικουμένην»[24].

2. στην κατηγοριοποίηση των προβλημάτων που αναφέρονται. Αυτό είναι αναμενόμενο, αφού η ζωή αποτελεί μια δυναμική, μεταλλασσόμενη πραγματικότητα. Η εγκύκλιος (1920) αναφέρεται στον αλκοολισμό, την πολυτέλεια, τη φιληδονία, την ηδυπάθεια, τον «εκτροχιασμό» της τέχνης, ενώ το μήνυμα (2008) στην αποξένωση του ανθρώπου παρά τη ανάπτυξη της τεχνολογίας, στην φτώχεια και την εξαθλίωση, στην μετανάστευση, στην

αποθρησκαιοποίηση, στην επιστημονική έρευνα και τα προβλήματά της, στο οικολογικό πρόβλημα και στην κρίση του θεσμού της οικογένειας.

3. στο σχεδιασμό των λύσεων. Η εγκύκλιος (1920) ζητά την «απάντηση» των Εκκλησιών για τον προσδιορισμό της κοινής τους πορείας, ενώ το μήνυμα (2008) προτείνει συγκεκριμένη δράση των Ορθοδόξων Εκκλησιών.

4. στους δημιουργούς των κειμένων αυτών. Την εγκύκλιο (1920) συντάσσει αποκλειστικά το Οικουμενικό Πατριαρχείο, ενώ το μήνυμα (2008) είναι όλων των Προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών.

5. στο ύφος τους. Το ύφος και των δύο κειμένων είναι επίσημο και σοβαρό. Η γλώσσα όμως της εγκυκλίου (1920) είναι η «αυστηρή» καθαρεύουσα, γεγονός το οποίο, ενδεχομένως, να «αποκόπτει» το μήνυμά της από ένα μέρος των πιστών και ενδεχομένως και ένα μέρος του κλήρου. Η γλώσσα του μηνύματος (2008), αντιθέτως, είναι μια «ηπιότερη» καθαρεύουσα, η οποία λόγω και του υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου της εποχής δε φαίνεται να δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στην κατανόησή του.

Διαφαίνεται από τα κείμενα ότι έχουν γίνει σημαντικά βήματα πλησιάσματος των χριστιανικών Εκκλησιών με τη λειτουργία του ΠΣΕ, ο διάλογος τους επιτρέπει να συν-διαλέγονται, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι έχουν αρθεί και όλα τα εμπόδια – εκκλησιαστικά και δογματικά- για την δημιουργία της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας του Χριστού.

Η επικράτηση του χριστιανισμού δεν ήταν μια εύκολη υπόθεση. Αντιμετώπισε επιτυχώς πολλούς αντιπάλους, προκαταλήψεις, συμφέροντα, «κατεστημένα» θρησκευτικά και πολιτικά, φιλοσόφους και αιρέσεις.

Οι σημαντικότεροι, ίσως, αντίπαλοι μιας Αλήθειας είναι αυτοί που αντιπαρατίθενται σ' αυτήν ιδεολογικά. Αυτοί που περνούν από «κόσκινο», από εξονυχιστικό έλεγχο, τις αρχές, τα δόγματα, την κοσμοθεωρία της. Εκεί βρίσκεται και το «στοίχημα» για την Ορθοδοξία. Ένας τέτοιος υπήρξε για τον χριστιανισμό ο Κέλσος.

Α. Ο Κέλσος και το έργο του

Ήταν ένας Έλληνας επικούρειος (ή εκλεκτικός) φιλόσοφος, που άκμασε επί Αντωνίνων κατά το δεύτερο ήμισυ του 2ου μ.Χ. αιώνα. Διακρινόταν για την οξύνοια και τη μόρφωσή του και υπήρξε δεινός κατήγορος του χριστιανισμού, εναντίον του οποίου επιτέθηκε με το έργο του «Λόγος Αληθείας».

Στο έργο του αυτό, που δεν έχει διασωθεί στο πρωτότυπό του, θεωρεί το Θεό ως απόλυτη υπερβατική αρχή. Επιτίθεται σφοδρότατα -ως έσχατος υπερασπιστής της ελληνικής πολυθεϊκής κουλτούρας- στο χριστιανισμό υποστηρίζοντας ότι το χριστιανικό δόγμα είναι βάρβαρο συνονθύλευμα αρχαίων θρησκειών και φιλοσοφικών δοξασιών. Κατηγορεί ως παράλογη και αφιλοσόφητη την πίστη ότι ο Θεός κατήλθε από τον ουρανό, για να σώσει τους ανθρώπους, ενώ εμπαίζει τους χριστιανούς για τις πολλές αιρέσεις του. Παρόλα αυτά πιστεύει ότι η ηθική του χριστιανισμού και η περί Λόγου θεωρία έχουν αδιάσειστο κύρος από κάθε άποψη.

(συνεχίζεται)

[24] Μήνυμα των Προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών (12-10-2008), &13.